

Magánszemély vagy egyéni vállalkozó?

Adószámos magánszemélyeket érintő szabályokról **dióhéjban** **- 2011.**

Írta: Sinka Jánosné, közgazdász, nemzetközi adószakértő

Tartalomjegyzék

Egyéni vállalkozás vagy önálló tevékenység?.....	3
Adók és járulékok.....	6
Könyvvizetés, adószámítási példa.....	9
Felhasználói szerződések.....	12
Fontos jogszabályok:.....	21

Egyéni vállalkozás vagy önálló tevékenység?

A magánszemélyek saját nevük alatt (tehát nem társas vállalkozásban) alapvetően kétféle formában folytathatnak gazdasági tevékenységet: egyéni vállalkozóként, illetve „*önálló tevékenységet folytató magánszemélyként*”.

Ehhez - hasonlóan az egyéni vállalkozáshoz - adószámot kell kérni, de egyéni vállalkozói engedély nem kell.

(E körbe tartoznak - például - a bérbeadók is. Nekik 2010. augusztus 16-tól nem kötelező adószámot kérniük. Viszont, ha nincs adószám, akkor számlát sem tudnak kibocsátani, azaz nem számlaképesek.)

Ilyenkor az adószámot nem az okmányiroda adja ki, hanem közvetlenül a lakóhely szerint illetékes - NAV.

Fontos, hogy vannak olyan tevékenységek, amelyek eleve csak vállalkozói engedély birtokában folytathatóak, illetve képesítéshez kötöttek, vagy telephely-engedély kötelesek.

Ezért fontos ismernünk az alábbi jogszabályokat:

- képesítéshez kötött tevékenységek: az egyes ipari, kereskedelmi és idegenforgalmi tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítésekről szóló 5/1997.(III.5.) IKIM rendelet. Így - például -, ha gyapjúból, rongyból szeretnénk szőnyeget, tarisznyákat, gyapjútakarókat, stb. készíteni, illetve azokat javítani, akkor szőnyegszövő képesítéssel kell rendelkezünk.
- Főbb engedély- és bejelentés köteles tevékenységek:

= **adótanácsadás, adószakértés** (2003. évi XCII: tv. 175.§.(16) bek. 26/2008.(VIII.30.) PM r.)

= **biztosításközvetítés** (2003. évi LX. tv.)

= **egészségügyi vállalkozás** (2003. évi LXXIV. törvény 10.§.)

= gyógyszerforgalmazás (2006. évi XCVIII. törvény 10.§.)

= **építészeti-műszaki tervezés, településtervezés, építésügyi műszaki szakértés** (104/2006.(IV.28.) Korm.r.)

= **ingatlan-közvetítés, értékbecslés** (31/2009.(XI.18.) ÖM rendelet)

= **könyvviteli szolgáltatás** (2000. évi C. törvény 151.§., 39/2008.(XII.31.) PM rendelet)

= **könyvvizsgálói tevékenység** (2007. évi LXXV. törvény 10.§.)

= **közúti árufuvarozás, nemzetközi közúti árufuvarozás, autóbusszal személyszállítás, személytaxi-szolgáltatás** (89/1988.(XII.20.) MT rendelet)

= **munkaerő-kölcsönzés és a magán-munkaközvetítői tevékenység** (118/2001. (VI.30.) Korm.rendelet)

- = **pénzváltás** (297/2001. (XII.27.) Korm. r.)
- = **pénzügyi szolgáltatás közvetítése (ügynöki tevékenység)** (1996. évi CXII. törvény)
- = **személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói tevékenység** (2005. évi CXXXIII. törvény)
- = **sorsolós játék szervezése** (1991. évi XXXIV. törvény)

- **kereskedelmi tevékenységek**

Aki kereskedelmi tevékenységet kíván folytatni - az engedélyköteles kereskedelmi tevékenység (erről is lesz szó) kivételével - köteles az erre irányuló szándékát a kereskedelmi hatóságnak bejelenteni (005. évi CLXIV. törvény, 210/2009. (IX.29.) Korm. rendelet).

Ha az adott termék forgalmazása kizárólag üzletben megengedett, az csak a kereskedelmi hatóság által kiadott működési engedéllyel, egyéb esetben az üzlet üzemeltetésére irányuló szándéknak a kereskedelmi hatóság részére történő bejelentését követően üzemeltethető.

Üzletköteles termékek - például - a dohánytermékek, növényvédő szerek, műtrágya, élelmiszer, drágakő, nemesfém, nemesfém-ből készült ékszer, díszműáru és egyéb tárgy, jövedéki termék, stb.

- **Külön engedély-köteles kereskedelmi tevékenységek**

- = **nemesfém-ből készült ékszer, díszműáru és egyéb tárgy forgalmazása** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **vásár, valamint piac üzemeltetése** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **szálláshely-szolgáltatás** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **utazásszervezői és utazásközvetítői tevékenység** (2005. évi CLXIV. törvény, 213/1996.(XII.23.) Korm.r.)
- = **automatából történő értékesítés** (2005. évi CLXIV. törvény)

- **Külön is szabályozott bejelentés-köteles kereskedelmi tevékenységek**

- = **bevásárlóközpont üzemeltetése** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **idegenvezetői tevékenység** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **lovasszolgáltató tevékenység** (2005. évi CLXIV. törvény)
- = **tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenység** (2005. évi CLXIV. törvény)

- **Telepengedélyhez kötött ipari tevékenységek** (358/2008. (XII.31.) Korm. rendelet)

Például: **alsóruházat** gyártása, háztartási kerámia gyártása, textilszövés, stb..

Fentiekkel kapcsolatban a tevékenységünk megkezdése előtt az illetékes

önkormányzatnál, illetve a jegyzőtől kérhetünk tájékoztatást.

Az adószámos magánszemély kontra egyéni vállalkozó kérdés eldöntéséhez fontos tudni, hogy üzletszerűen (ellenérték fejében, nyereség- és vagyonszerzés céljából, rendszeresen folytatott termelő vagy szolgáltató tevékenység) végzett önálló tevékenységhez ki kell váltani az egyéni vállalkozói engedélyt, az egyéni vállalkozóról és az egyéni cégről szóló, 2009. évi CXV. törvény szerint.

Az „üzletszerű és rendszeres” kategóriák megítélése távolról sem könnyű. Ugyanis nincs olyan jogszabály – ideértve az adótörvények értelmező rendelkezéseit is -, amely egzakt módon meghatározná, mit ért e fogalmakon.

Hiszen rendszeres a „félévente egyszer” és a „hetente kétszer” vagy az „évente hatszor” ismétlődő - és még sorolhatnám - történés is.

Etekintetben az adóhatóság sem bizonyult bölcsebbnek, álláspontjuk szerint az eset valamennyi körülményét együttesen mérlegelve kell eldönteni, hogy rendszeres, üzletszerű gazdasági tevékenységről van-e szó vagy sem.

Ha nagyon szigorúan vizsgálom a kérdést, akkor azt mondhatom, egy magánszemély bármely önálló gazdasági tevékenységét - amelyet a saját nevében, önállóan, rendszeresen nyereségszerzési céllal végez - csak egyéni vállalkozóként folytathat.

Léteznek azonban vállalkozáson kívüli, vállalkozás-szerű formák, amelyek végzésére az adójogszabályok lehetőséget adnak azon az alapon, hogy a magánszemély önálló (azaz nem munkaviszonyban, társas vállalkozás személyesen közreműködő tagjaként) tevékenység keretében tesz szert bevételre.

Ide értendőek az ún. adószámos magánszemélyek (a szellemi szabadfoglalkozásúak, és a bérbeadók, ez utóbbiaknak nem kötelező az adószám kiváltása).

Ha e tevékenységek rendszeresek, akkor egyéni vállalkozóként folytathatja ezeket a magánszemély.

A gyakorlatban azonban más a helyzet: mind a bérbeadás, mind a szellemi szabadfoglalkozás végezhető önmagában az adószám kiváltásával (illetve a bérbeadás már anélkül is, 2010. augusztus 16-tól), anélkül, hogy egyéni vállalkozóvá válna az érintett.

Szerintem a vállalkozás „kóstolgatásaként” az adószámos magánszemély státusz is megfelelő, főleg, ha valaki még nem nagy volumenben, hanem csak

próbaként, munkaviszony mellett vág bele az önálló tevékenységbe.

E körben tipikus például a műfordítás, a tolmács tevékenysége- általában a szellemi tevékenység-, de ide sorolandóak a bérbeadók is, ha adószám kiváltása mellett működnek.

Adók és járulékok

Az adószámú magánszemélyeknek az **SZJA - és az Áfa-tv.** előírásaival kell megismerkedniük, de más adótörvények még nem fedezték fel őket.

Így például nem kell a vállalkozókat érintő helyi adókat (pl. iparűzési adó) fizetniük. /A helyi adókról szóló 1990. évi C. tv. 52.§. 26. pontja értelmében a nem egyéni vállalkozó magánszemélyek nem alanyai az a iparűzési adónak./

Az SZJA-tv. lehetővé teszi számukra a tételes költségelszámolást, illetve számlák, bizonylatok hiányában a bevétel 10%-át tekinthetik költségnek.

Ez utóbbi választása esetén a magánszemély az adóévben az önálló tevékenységeinek egyikére sem - ideértve az ezzel összefüggésben kapott költségtérítéseket is - választhatja a tételes költségelszámolást.

Gondoljunk itt például egy eseti megbízásra, amit nem adószámú magánszemély mivoltában kapott.

A költségek tételes elszámolása során az Szja-tv. 3. számú mellékletében rögzítetteket kell figyelembe venniük.

Az adószámú magánszemélyek költségelszámolása az egyéni vállalkozókhöz mérten korlátozottabb (így például nem számolhatnak el saját maguknak bért / kivétet/ , a részben vagy egészben a tevékenységhez beszerzett tárgyi eszközeik értékcsökkenési leírásának /amortizációjának / elszámolása korlátozottabb /legfeljebb 100 ezer forint, illetve átalányamortizáció/), és nem választhatják az átalányadózást sem.

Fontos, hogy az adóköteles jövedelmük (bevétel csökkentve a költségekkel vagy a 10%-os költségátalánnyal) egésze az összevont adóalap része.

(Az egyéni vállalkozók esetében elkülönülten adózó jövedelemrész is van: a vállalkozói Szja- alapja és az osztalékadó alapjául szolgáló rész.)

Az áfa esetében választhatják az alanyi adómentességet (évi 5 millió Ft bevételig)

Ekkor nem kell áfát fizetni, de a beszerzéseket terhelő adó sem vonható le, igényelhető vissza.

Cégautóadó: ha a magánszemély a tevékenységéhez használt személygépkocsi után is számol el költségeket, cégautóadó fizetési kötelezettsége is felmerül.

A megfizetett gépjárműadó összegével e kötelezettség, arányosan csökkenthető. Ez azt jelenti, hogy a gépjárműadó egy hónapra eső része vonható le az egy hónapra eső cégautóadóból. Így például, ha a magánszemély egy teljes évre (12 hónapra) fizetett gépjármű adót, de költségelszámolás csak három hónapra történt, akkor a gépjárműadó 1/12-ed részének háromszorosát vonhatja le.

E kötelezettséget a tárgyhót (költségelszámolás hónapja) követő hó 20-ig kell befizetni és előlegként bevallani (2011-ben a 1108-as jelű bevalláson).

Az adó mértéke a személygépkocsi hajtómotorjának hengerűrtartalmától függ. Ha a motor hengerűrtartalma nem haladja meg az 1600 (Wankel-motor esetén az 1200) köbcentiméter kamratérfogatot, akkor személygépkocsinként havonta 7 ezer forint a cégautóadó. Egyéb esetben gépkocsinként havi 15 ezer forint az adó.

A kérdést részletesen a gépjárműadóról szóló 1991. évi LXXXII. törvény IV. fejezete szabályozza.

Markáns különbség az egyéni vállalkozáshoz viszonyítva, a **járulékfizetésre** vonatkozó előírásokban van.

Az adószámos magánszemélyek csak akkor esnek **biztosítási kötelezettség** alá - magyarul, akkor kell járulékot fizetniük -, ha az adóelőleg alapjául szolgáló jövedelmük (bevétel csökkentve a költségekkel vagy 10%-os költségátalánnyal) eléri havonta a tárgyhónapot megelőző hó első napján érvényes minimálbér (jelenleg 78.000,-Ft) 30,0%-át (23.400,-Ft), illetve tört időszakokra ennek 30-ad részét 780,-Ft/ nap).

(Például a magánszemély bevétele június 10-30-ig 15 ezer Ft volt, a 10%-os költségátalányt alkalmazza. Ekkor adóelőlegének alapja 13.500,-Ft. Ez 21 naptári nappal számolva napi 643,-Ft-ot jelent, azaz az illetőt nem terheli biztosítási kötelezettség.)

Ha a biztosítási kötelezettség fennáll: a megbízót 27% Tb-járulék (24% nyugdíjbiztosítási- és 3% egészségbiztosítási járulék) terheli.

A magánszemélyt a 10,0%-os nyugdíjjárulék (ha az illető tagja a magán-pénztárnak, akkor 2011-ben akkor is az állami költségvetésbe kell fizetnie a tagdíjnak megfelelő részt is), valamint 6%-os mértékű egészségbiztosítási járulék (ha a heti 36 órát elérő munkaviszony melletti jogviszonyról van szó, akkor csak 4%, a pénzbeli ellátásokra jogosító 2%-ot nem kell megfizetni) terheli.

Munkaerő-piaci járulékot (ez 1,5%) nem kell fizetni.

A kifizető a magánszemély díjazásából akkor von le adóelőleget, illetve az egyébként a magánszemélyt terhelő járulékokat (például 10% nyugdíjjárulék), ha a magánszemély azt nyilatkozatban kéri.

Egyébként a magánszemélynek negyedévente, a negyedévet követő hó 12. napjáig kell e kötelezettségeket (ha a megbízó nem minősül kifizetőnek, például magánszemély, akkor az egyébként a kifizetőt terhelő járulékokat is) az adóhatósághoz befizetnie.

Ha nem állapítható meg a biztosítási kötelezettség: a kifizetőt 27%-os mértékű egészségügyi hozzájárulás terheli, míg a magánszemélyt adóelőleg-fizetési kötelezettség.

Ebben az esetben is igaz, hogy amennyiben fenti kötelezettségét a kifizető (megbízó) valamilyen okból nem teljesíti, akkor a magánszemélynek kell rendeznie ezeket.

Befizetések: járulékok a tárgyhót követő hó 12. napjáig, adóelőleget a kifizető ugyanezen időpontig utalja át, ha a magánszemély kérte annak levonását, a magánszemélynek pedig - akkor is, ha a kifizető helyett kell intézkednie - a negyedévet követő hó 12-ig kell a kötelezettségeket befizetnie.

Az adószámú magánszemélyek járulékfizetésére tehát - az egyéni vállalkozókkal ellentétben - nem vonatkozik a járulékfizetés kötelező minimuma, ha azonban a biztosítási kötelezettség a fentebb vázoltak szerint megállapítható, akkor a tényleges járulékalap a járulékok alapja.

Fentiekkel kapcsolatban fontos tudni, hogy a járulékfizetés nem kerülhető ki a szerződésekkel való trükközéssel.

Ugyanis: a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében munkát végzők járulékfizetését havonta vagy utólag, a díj kifizetésekor kell elbírálni, de az ugyanannál a munkáltatónál a naptári hónapban elért (az adott hónapra vonatkozó), járulékalapot képező jövedelmeket egybe kell számítani. Vagyis például hiába köt a megbízó és a megbízott több rendszeres megbízási szerződést, a megbízási díjakat nem külön-külön kell számításba venni, hanem

össze kell adni, s ezt kell összevetni a minimálbér 30 százalékával (2011-ben havi 23 400, napi 780 forinttal)

Könyvvezetés, adószámítási példa

A vezetendő alap- és részletező **nyilvántartások** – bevételi nyilvántartás vagy bevételi és költségnyilvántartás vagy választás alapján a pénztárkönyv alapnyilvántartásként, részletező nyilvántartások (pl. útnyilvántartás)- körét és minimálisan kötelező adattartalmát az Szja-tv. 5. számú melléklete részletezi.

Ha a magánszemély a 10%-os mértékű költségátalány mellett dönt, akkor elégséges a bevételi nyilvántartás vezetése, míg tételes költségelszámolás esetében a bevételi- és költségnyilvántartás vezetésére van szükség.

Nincs akadálya azonban annak, hogy a kötelezőnél bővebb alapnyilvántartást válasszon a magánszemély, így például pénztárkönyvet, de ennek vezetése már igényel könyvviteli alapismereteket is.

Ha ebben szeretnél elmélyedni, akkor [katt ide!](#)

Egyebekben a bevételi nyilvántartás, illetve a bevételi- és költségnyilvántartás elvárt adattartalma, illetve vezetésének feltételei a következő:

- **A bevételi és költségnyilvántartás** (SZJA-tv. 5. sz. melléklete 4. pont szerint)

4.1. A magánszemély az alapnyilvántartás vezetésére vonatkozó kötelezettségét – választása szerint – bevételi és költségnyilvántartás vezetésével teljesítheti, ha az adóévben

a) az általános forgalmi levonására nem jogosult, vagy e jogát nem érvényesíti, valamint

b) a helyi iparűzési adó alanyaként állandó jellegű iparűzési tevékenység esetén egyszerűsítve határozza meg az adó alapját.

4.2. A magánszemély a bevételi és költségnyilvántartásban kizárólag az adóköteles bevételeket és a költségként elszámolható kiadásokat rögzíti.

4.3. A bevételi és költségnyilvántartás legalább a következő adatokat tartalmazza:

a) sorszám;

b) a gazdasági esemény időpontja;

c) a bizonylat sorszáma;

d) a gazdasági esemény rövid leírása (így különösen ellenérték, anyagbeszerzés);

e) a kifizető neve (elnevezése) és adószáma (e rendelkezést az egyéni vállalkozó nem köteles alkalmazni);

- f) a bevétel összege;
- g) a bevételből levont adóelőleg;
- h) a költség összege;
- i) a jövedelem.

● **A bevételi nyilvántartás** (SZJA-tv. 5. sz. melléklete 5. pont szerint)

5.1. A magánszemély az alapnyilvántartás vezetésére vonatkozó kötelezettségét – választása szerint – bevételi nyilvántartás vezetésével teljesítheti, ha az adóévben

- a) tételes költségelszámolást (egyéni vállalkozóként vállalkozói jövedelem szerinti adózást) nem alkalmaz, valamint
- b) az általános forgalmi levonására nem jogosult, vagy e jogát nem érvényesíti, továbbá
- c) a helyi iparűzési adó alanyaként állandó jellegű iparűzési tevékenység esetén egyszerűsítve határozza meg az adó alapját.

5.2. A bevételi nyilvántartás legalább a következő adatokat tartalmazza:

- a) sorszám;
- b) a bevétel megszerzésének időpontja;
- c) a bizonylat sorszáma;
- d) a kifizető neve (elnevezése) és adószáma (e rendelkezést az egyéni vállalkozó nem köteles alkalmazni);
- e) a bevétel összege;
- f) a bevételből levont adóelőleg;
- g) a jövedelem.

Az alábbiakban nézzünk egy példát az adó kiszámítására, mindkét lehetőség (10% költségátalány, illetve tételes költségelszámolás) figyelembevételével.

A magánszemély 2011. február hónapban bruttó 50.000,-Ft megbízási díjat kapott, ez egy havi teljesítményének díjazása. Megbízója kifizetőnek minősül, amennyiben a biztosítási kötelezettség megállapítható, a kifizetőt terhelő járulékokat megfizeti. A bevételt terhelő adó alapját a magánszemély

A) a bevétel 10%-ának megfelelő átalányban, illetve

B) tételes költségelszámolással (bevétel 40%-ának megfelelő költséget tud igazolni)

állapítja meg.

-----	A)	B)
Bevétel	50.000,-	50.000,-
Levonható költség	5.000,-	20.000,-
Jövedelem	45.000,-	30.000,-
Adó-alap= (jövedelem*1,27)	57.150,-	38.100,-
Adó (16%)	9.144,-	6.096,-
Biztosítási kötelezettség (Jövedelem > min. bér 30%)	Igen	Igen

Két fontos dolog mindenképpen igényel némi magyarázatot.

Egyrészt „adóalap-kiegészítést” emlegettem, másrészt a példában kihangsúlyoztam, hogy amennyiben megállapítható a biztosítási kötelezettség, akkor a kifizető megfizeti azokat a járulékokat, amelyek őt terhelik.

Miért fontos ez?

Nem csak azért, mert így legalább azt nem szegény magánszemélynek kell megfizetnie, hanem azért, mert az adószámításában is szerepe van e ténynek!

AZ SZJA-törvény ugyanis nem a költségekkel, költségátalánnyal csökkentett bevételt tekinti adóalapnak, hanem ennek adóalap-kiegészítéssel növelt összegét. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az adóalap a számított jövedelem 1,27-es szorzóval növelt értékével azonos.

Ennek részletes szabályait az adótörvény 29.§-ában találod. A lényeg az, hogy – akár biztosítási kötelezettséggel jár a kifizetés, akár nem, a szorzó 1,27. Ugyanis biztosítási kötelezettség esetén 27% a TB-járulék, ami a kifizetőt terheli, ha nem állapítható meg a biztosítási kötelezettség, akkor százalékos egészségügyi hozzájárulást fizet a kifizető, és ez is 27%.

A jogalkotó vélelme szerint azzal is jövedelemhez jutottál, hogy valaki járulékot fizet utánad. Ezért kell az adóalap-kiegészítéssel megnövelni a számított jövedelmet.

Kicsit más a helyzet, ha nem kifizetőtől kaptad a díjazást (mondjuk angolból korrepetáltad Manyi néni unokáját és ezért kaptad a díjazást. Manyi néni magánszemély, így nem minősül kifizetőnek. Ezért ebben az esetben a 27%-os mértékű TB-járulék, illetve egészségügyi hozzájárulást neked kell befizetned.

Az is előfordulhat, hogy a díjazást olyan valakitől kaptad, aki, amely kifizetőnek minősül (például egy vállalkozás, egy alapítvány, stb.), de valamilyen okból nem fizették meg a már említett járulékokat, így azt megint csak neked kell fizetned.

Erre az esetre az SZJA-törvény úgy rendelkezik, hogy a számított jövedelem 78%-át kell megnövelni az 1,27-es szorzóval ahhoz, hogy az adóalapot megkapjuk. (Kivéve, ha az általad – a kifizető hiányában, illetve helyette - megfizetett járulékokat elszámolod költségként. Ekkor nem lehet a számított jövedelem 78%-át figyelembe venni, csak a teljes jövedelmet és arra jön az 1,27-es szorzó.)

A táblázat ugyan nem tartalmazza a magánszemélyt terhelő járulékokat (nyugdíjjárulék, stb.), de ki tudod számítani. Ebből kiindulva joggal mondhatod, hogy szegényke egy teljes hónapig dolgozott a megbízáson és alig marad valami a zsebében!

Mivel az adószámos magánszemélyek többsége szellemi tevékenységet folytat, itt akad egy trükk! Csak azoknak ajánlom, akik más jogviszonyban rendelkeznek biztosítással (akkor is gondoljunk a nyugdíjra, ha az még messze van) !

A felhasználói szerződésekről van szó!

Felhasználói szerződések

A szellemi alkotások ellenértékeként kifizetett díj azon részét, amelyet felhasználási, hasznosítási vagy használati szerződés alapján vagyoni jog átruházása ellenében fizetnek ki, nem terheli társadalombiztosítási, nyugdíj – és egészségbiztosítási járulék!

Ezt az információt az 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.-tv.9 21.§. d) pontjában találod.

Miről is van itt szó?

A szellemi alkotások utáni jövedelmeket fel kell osztani személyes tevékenységért járó részre és a felhasználáshoz kapcsolódó (azaz vagyoni értékű jogi) értékhányadra.

Az a felek szabad döntésének függvénye, hogy milyen arányban osztják fel a díjazást.

A személyes tevékenységért járó díjazás akkor alapoz meg biztosítási kötelezettséget, ha az adóelőleg számításánál figyelembe vett jövedelem eléri a minimálbér 30%-át. Ha a biztosítási kötelezettség nem állapítható meg, akkor százalékos egészségügyi hozzájárulás terheli a kifizetőt, ahogy erről fentebb már volt szó.

Ha a felhasználói (hasznosítási) szerződés alapján a díjat (előleget) nem havonta, hanem ennél sűrűbben vagy ritkábban fizetik, az alkotó biztosítási helyzete a díjazás kifizetésekor bírálható el.

Ehhez ki kell számítani a személyes tevékenységre kifizetett díj adóelőleg-alapját, továbbá hogy hány naptári nap telt el a felhasználói szerződés megkötése napjától a szerződés teljesítésének napjáig.

Ezt az adóelőleg-alapot el kell osztani a naptári napok számával.

Ha az így kapott napi összeg eléri vagy meghaladja az előző hónap első napján érvényes minimálbér 30 százalékának harmincadrészét, a szerzőt (alkotót) és a felhasználót egyaránt járulékfizetési kötelezettség terheli.

Mivel a biztosítási kötelezettséget a díjazás kifizetésekor kell elbírálni, a biztosított bejelentésére, valamint a járulék bevallására és befizetésére vonatkozó határidők is a díjazás (előleg) kifizetéséhez igazodnak.

A járulékfizetéssel nem terhelt díjrész - ez lényegében a **jogdíj** - is adóköteles.

Azaz járulékot lehet a felhasználói szerződéssel megtakarítani.

Fontos, hogy a **jogdíj** - többek között - a **szerzői jogi törvény** által védett szerzői mű és a szerzői joghoz kapcsolódó jog által védett teljesítmény felhasználási engedélye, valamint az ezekhez fűződő vagyoni jogok átruházása fejében a jogosult által kapott ellenérték.

Így a fenti szabályokat csak a fentieknek megfelelő szellemi teljesítmény esetében lehet alkalmazni.

Így - bár nem akármilyen szellemi tevékenység is - nem élhet e lehetőséggel a fenti példánkbeli angoltanár, a nyelvórák kapcsán. Ellenben, ha ír egy angol nyelvoktató könyvet... Az már más!

Azaz az alábbi művek esetében értelmezhetjük a jogdíj fogalmát:

- Irodalmi művek, ez lehet például egy szakmai, vagy akár tudományos iromány is
  - Szoftverek
  - Hanganyagok, audiovizuális művek
  - Képzőművészeti, iparművészeti, fotóművészeti alkotások
  - Zeneművek
  - Műszaki tervek
  - Nyilvános előadás, beszéd
- stb.

Fontos, hogy részletes felhasználói szerződés készüljön, valamint alapos dokumentációra van szükség, hogy kétség sem férjen ahhoz, hogy valóban jogosan és ténylegesen történt a jogdíjként való számlázás.

Ehhez kapcsolódóan viszont van még egy fontos feladatod: ellenőrizned kell azt, hogy a az általad az adóhatóságnak bejelentett tevékenységi körök között szerepel-e olyan TEÁOR kód, amely feljogosít arra, hogy jogdíjat számlázz ki. Ilyen például az írói, költői, a kiadói tevékenység.

Számlázás, a számlák korrekciója

Adószám birtokában számlaképes az önálló tevékenységet folytató magánszemély, de ez nem csak joga, egyben kötelezettsége is.

Az erre vonatkozó szabályokat az Áfa-törvényben (159.§.-178.§.) találjuk.

Jelesül: főszabályként az Áfa-törvény hatálya alá tartozó adóalany az általa teljesített termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás kapcsán köteles számlát kibocsátani, illetve a számla kibocsátásáról gondoskodni a vevő, a megrendelő részére.

Fontos, hogy az, aki belföldön rendszeres gazdasági tevékenységet folytat, az alanya az Áfa-törvénynek. Akkor is, ha egyébként nem fizet áfát, mert alanyi mentes, vagy olyan tevékenységet folytat, amelyet az Áfa-törvény mentesít az adó alól.

Számlát kell kiállítani akkor is, ha nem a tevékenység ellenértékét kapta meg az adóalany, hanem ahhoz kapcsolódó előleget, amelyet később beszámít a fizetendő végösszegbe.

Az előleggel kapcsolatban van azonban még egy „részletszabály”. Azaz: ha az előleget adóalany (például egy kft) vagy nem adóalany jogi személy (például egy önkormányzat) fizeti, akkor minden esetben kötelező számlát kiállítani az előlegről.

Ha az előleget nem adóalany (például magánszemély) vagy jogi személynek nem minősülő, nem adóalany (például valamilyen szervezet, alapítvány) fizeti, akkor számlát kérésre, illetve kérés nélkül akkor kell kiállítani, ha az előleg áfával számított értéke a 900 ezer forintot eléri.

Biztosan feltűnt neked az a kitétel, hogy az adóalany „köteles számlát kibocsátani, illetve a számla kibocsátásáról *gondoskodni*.”

Ez azt jelenti, hogy az adóalany nem köteles saját maga kiállítani a kibocsátandó számlát, hanem azt előzetes írásbeli megállapodás alapján átengedheti egy általa választott meghatalmazottnak (akár a vevőnek, akár a megrendelőnek, akár harmadik személynek) is. Ekkor a meghatalmazott a megbízó nevében állítja ki a számlát. A számlakibocsátással kapcsolatosan az Áfa-törvényben meghatározott kötelezettségek teljesítéséért az eredeti kötelezett és meghatalmazottja egyetemlegesen felelnek.

Tipikusan ilyen szituáció, amikor a magánszemély ügynöki munkát végez egy vállalkozásnak. Például hirdetésszervező egy reklám magazinnál. Ekkor megállapodhatnak úgy, hogy a számlát a magazint kiadó vállalkozás állítja ki a hirdetőik számára, az ügynök nevében.

A számlát a teljesítésig, de legkésőbb a termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás teljesítésétől - előleg esetén annak kézhezvételéig, jóváírásig, vagy ezen időpontoktól - számított ésszerű időn belül ki kell bocsátani.

Ésszerű időnek

- az előlegnek, ellenértéknek készpénzzel, készpénz-helyettesítő eszközzel történő megtérítése esetén haladéktalan (azonnali) számlakibocsátást,
- nem készpénzzel, nem készpénz-helyettesítő eszközzel történő megfizetés esetén, ha a teljesítésről, előlegről szóló számla áfát tartalmaz, 15 napon belül (azaz legkésőbb a 15. napon) történő számlakibocsátást kell érteni.

Abban az esetben, ha a kibocsátandó számla az áfa-törvény rendelkezései alapján nem tartalmaz áfát (alanyi mentes státusz, vagy a tevékenység mentes az adó alól), akkor ezt a bizonyos ésszerű időt hétköznapi értelemben kell értenünk. Azaz a számlát akkor kell kibocsátani, amikor a számla kiállításához szükséges valamennyi információ a kibocsátó rendelkezésére áll.

Az Áfa-törvény meghatároz olyan eseteket is, amikor az adóalany **mentesül a számlakibocsátási kötelezettség alól**.

Így nem kötelező számlát kiállítania az adóalanyak, ha

- ha a termék értékesítése, illetve a szolgáltatás nyújtása a tevékenység közérdekű vagy speciális jellegére tekintettel mentes az adó alól (e kategóriákat az Áfa-törvény 85.§. és 86.§-ai részletezik és szabályozzák, ilyen például az ingatlan bérbeadás) , feltéve, hogy az adóalany az ügylet teljesítését igazoló, a számviteli törvény előírásainak megfelelő bizonylatot állít ki. Például - maradva a bérbeadásnál - a bérleti díjról a feleket, az ügyletet egyértelműen azonosító, és a megfizetett díjat igazoló elismervényt állít ki, amikor átveszi a bérleti díjat. Ennek a követelménynek eleget tesz, akkor is, ha a nyomtatványboltokban kapható **bevételi pénztárbizonylatot** használod.
- ha a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybevevője nem adóalany (és nem jogi személy) és az ügylet ellenértékét az Áfa-törvény szerinti teljesítés időpontjáig készpénzzel, készpénz-helyettesítő eszközzel, vagy pénzhelyettesítő eszközzel kiegyenlíti, és az áfával együtt számított ellenérték nem éri el a 900 ezer forintot, és a vevő nem kéri a számla kiállítását. Ekkor a vevő részére **nyugtát** kell kibocsátani.

Ha az ügylet ellenértékének kiegyenlítése a teljesítéshez képest később történik – például banki átutalással, vagy készpénzzel /"késleltetett készpénzfizetés"/- , akkor a számlát ki kell állítani, akkor is, ha a vevő nem adóalany, vagy nem kérte a számlát. Nyugta kibocsátásának nincs ebben az esetben helye.

Az Áfa-törvény egyes esetekben – a törvényben felsorolt tevékenységekre vonatkozóan - mentesíti az adóalanyt a nyugta kibocsátása alól is. Így nem kell nyugtát kiállítani:

- sajtótermék értékesítése esetén,
- a szerencsejáték törvény hatálya alá tartozó szerencsejáték szolgáltatás nyújtása esetén,
- kezelőszemélyzet nélküli automatából történő értékesítés (például újság, édesség, stb.) és szolgáltatásnyújtás (például parkolási díj megfizetése elektronikus úton) esetében.

Fenti tevékenységeket ugyan nem az adószámos magánszemélyek folytatják, de arra a fentiek is rávilágítanak, hogy bizonylatot - számlát, egyszerűsített készpénzfizetési számlát, nyugtát, a számviteli törvény fogalmi szerinti bizonylatot - mindig ki kell állítania a teljesítésről.

Ugyancsak nem az adószámos magánszemélyek tevékenységére jellemző azon tevékenységek folytatása, ahol pénztárgép, taxaméter alkalmazása (például üzletek, gyógyszertárak, taxi szolgáltatást nyújtók) kötelező. Ezért csak a teljesség kedvéért említem meg, hogy nem az Áfa-törvény, hanem egy PM rendelet – amely egyébként a nyugtaadásra kötelezettek körét is rögzíti -

adhat felmentést a nyugtaadási kötelezettség alól, az adóalany valamely speciális helyzete (például egészségügyi állapota) alapján. Ez a rendelet a 24/1995. (XI.22.) PM rendelet.

A számla, az egyszerűsített számla fogalmát, és minimálisan elvárt adattartalmát az Áfa-törvény (168.§.-169.§. és 176.§.) határozza meg.

Ezeket most nem idézem, minden bizonnyal eligazodsz majd a nyomtatványboltban vásárolt tömbök vagy a számlázó program rubrikái közt.

Fentiekkel kapcsolatban legfontosabb, amit adószámos magánszemélyként tudnod kell, hogy

- mi a különbség a számlában, illetve az egyszerűsített számlában feltüntetendő adókulcsok közt,
- mit kell írnod a számlára, ha - például - alanyi adómentes vagy.

A számlában az adó alapja, a termék, a szolgáltatás adó nélküli egységára, az adó mértéke és az áthárított adó összege külön-külön is szerepel. Azaz, ha az adó nélkül számított ellenérték 100.000,-Ft, és a termék, a szolgáltatás áfája 25%, akkor a feltüntetett adómérték is 25,%, és az adó 25.000,-Ft, a számla végösszege 125.000,-Ft.

Ha az ügylet teljesítésével egyidejűleg készpénzzel fizet a vevő, akkor lehetséges egyszerűbb adattartalmú bizonylat kiállítása is: ez az egyszerűsített készpénzfizetési számla. Ekkor elégséges az ellenértéket, egységárat áfát is tartalmazó összegben szerepeltetni.

Maradva a fenti esetről, a számlában 125.000,-Ft egy összegben szerepel. Ekkor az adómértékeként az ún. felülről számított adókulcsot kell megadni, azaz - 25,0% helyett 20,0%-ot.

A felülről számított adókulcs nem jogi, hanem matematikai kérdés, a mindenkor hatályos adókulcsokból számítható. Jelen esetben azért 20,0% a „hivatalos” 25,0% helyett, mert az adó összege és az adót is tartalmazó végösszeg ebben az arányban áll egymással, azaz $25.000 / 125.000 = 0,20$, azaz 20,0%.

Ha a számlában megadott, felülről számított adókulcs 20,0%, akkor a vevő tudja, hogy a 125.000,-Ft bruttó összeget úgy bonthatja meg adóalapra és adóra - mondjuk a könyvelésében -, hogy a végösszeget 0,20-val (20,0%-kal) megszorozva megkapja az adó összegét. Ezt levonva a végösszegeből az adó alapját számíthatjuk ki.

Szóval ezért kell az egyszerűsített készpénzfizetési számlában a vevőre áthárított adó mértékeként a felülről számított adókulcsot megadni.

Abban az esetben, ha alanyi mentes státuszt választottál - az adószámos magánszemélyek esetében ez a jellemző - , a számládban nem tüntethetsz fel adómértéket (eszedbe se jusson oda „0”-át írni: az is adókulcs).

Azaz az adómérték helyén az alanyi mentes státuszodra való egyértelmű utalást kell feltüntetned, pl. ÁAM (**Á**fa **A**lanyi **M**entes)

Ha a tevékenységed maga mentes az áfa alól - mint például a már sokat emlegetett ingatlan bérbeadás - , akkor az adókulcs helyett „ÁM” (**Á**fa **M**entes) jelzést írhatasz.

Az is előfordulhat, hogy a **kiadott számládat módosítanod, javítanod kell.**

Technikailag erre szolgál a **számlával egy tekintet alá eső okirat.**

Ennek minimális adattartalmát az Áfa-törvény 170.§-a tartalmazza. Ezt most a későbbiek érthetősége kedvéért idézem:

- az okirat kibocsátásának kelte;
- az okirat sorszáma, amely az okiratot kétséget kizáróan azonosítja;
- hivatkozás arra a számlára, amelynek adattartalmát az okirat módosítja;
- a számla adatának megnevezése, amelyet a módosítás érint, valamint a módosítás természete, illetőleg annak számszerű hatása, ha ilyen van.

A számlával egy tekintet alá eső okiratra egyebekben e törvénynek a számlára vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az Áfa-törvény 163. §-ban említett ésszerű időt a módosításra jogalapot teremtő tény, egyéb körülmény bekövetkeztétől kell számítani.

Így például, ha az a gond, hogy a számlán szereplő vevő címe hibás, és ezt 2011. március 01-én tudod meg, akkor legkésőbb március 16-án korrigálni kell a számlát.

Ha az általad eredetileg kiadott számlában valamit javítani kell, akkor két alapeset lehetséges (és ezek akkor is előfordulhatnak, ha a számla nem tartalmaz áfát, például azért nem, mert alanyi mentes vagy):

- az egész számlát érvényteleníteni, azaz sztorozni kell,
- a számlának csak egyes adatait kell korrigálni.

Mikor az egyik, mikor a másik eset?

Nos, az Áfa-törvény 77.§-a sorolja fel azokat az eseteket, amikor a számlát érvényteleníteni , azaz sztorozni kell:

- az ügylet érvénytelensége esetén (például az ügylet kötése előtti

- helyzetet kell helyreállítani),
- hibás teljesítés (elállt az ügylettől a jogosult, vagy a vevő, a megrendelő ár- vagy díj leszállítást kap,
- a teljesítés nem történik meg, ezért az előleget vissza kell fizetni,
- betétdíjas termék visszaváltásakor a betétdíjat visszatérítik.

Egyéb esetekben – azaz, ha a korrekcióra okot adó tény, körülmény nem szerepel az Áfa-törvény 77.§-ában, az eredeti számlát módosítani kell.

Például, ha a kiszámlázott díj összege hibás, vagy a vevő címében történt elírás.

Ha áfa fizetésére kötelezett vagy, akkor fentiek miatt még egy problémával kell szembe nézned: mikor vedd ezt figyelembe az áfa-bevallásodban, azaz kell-e önellenőrzést végezned vagy sem.

A helyzet a következő.

- ha *nem* a sokszor említett 77.§-ban rögzített okok miatt kellett érvényteleníteni a számlát - bármelyik irányba, azaz akár nőtt, akár csökkent a fizetendő áfád -,
- ha a számlát ugyan a 77.§-ban felsorolt okokból kell korigálni, de ennek hatására a fizetendő áfa növekszik,
- a 77.§-ban felsorolt okok miatt kell helyesbíteni, de a fizetendő adó nem azért csökken, mert csökkent az adóalap, hanem például hibás adómérték alkalmazása miatt (mondjuk 5,0% helyett 25,0% szerepel az eredeti számlában,

akkor **önellenőrzést** kell végezned.

Egyéb esetben arra az időszakot magában foglaló áfa-bevallásban kell szerepeltetni a korrekciót, amely időszakban a számlával egy tekintet alá eső okirat a vevő, a megrendelő személyes rendelkezésére áll.

Ha te kapsz számlával egy tekintet alá eső bizonylatot, akkor

- ha a levonható adód csökken, akkor - a fizetendő adót növelő tételként- abban az adómegállapítási időszakban vedd figyelembe az eltérést, amikor a bizonylat a személyes rendelkezésedre áll, de nem később, mint a korrekciós bizonylat kiállítását követő hó 15. napja. Azaz nem kell önellenőrizned.
- Ha levonható adód növekszik a korrekció következtében, akkor legkorábban abban az adómegállapítási időszakban veheted ezt figyelembe, amelyikben a bizonylat a személyes rendelkezésedre áll. Önellenőrizni ekkor sem kell. Továbbá nincs kikötés, hogy meddig kell -

csak a legkorábbi időpontról dönt a törvény - ezt a javadra szóló különbözetet elszámolnod a bevallásodban. Korlátot csak az elévülési idő (5 év) ad.

A számlákkal, nyugtákkal kapcsolatban fontos még tudnod, hogy számla papíron vagy elektronikus úton egyaránt kibocsátható, míg a nyugta kizárólag papíron.

Továbbá a felsoroltak, továbbá a bevételi- és kiadási pénztárbizonylatok ún. szigorú elszámolási kötelezettség alá eső nyomtatványok. Ezeket, ha beszerezted őket, nyilvántartásba kell vened. A nyilvántartás kötelező adattartalma (az SZJA-törvény 5. számú melléklete 15. pontja szerint):

- a nyomtatvány neve és számjele,
- a beszerzés kelte,
- a tömb(ök) sorszáma (tól-ig),
- a használatbavétel kelte,
- a felhasználás kelte,
- a kiselejtezés kelte.

Nem kötelező formanyomtatványt használni - a fenti adatokat tartalmazó íveket magad is szerkeszthetsz - , de praktikus a nyomtatványboltban megvásárolni.

Az Áfa-törvény a fentiekben kiemelt részein túl sokkal összetettebb és bonyolultabb, mint amibe most betekintést nyerhettél (teljesítés helye, időpontja, közösségen belüli, illetve azon kívüli ügyletek, gyűjtő számlák, stb.).

Alapesetben - főként, ha alanyi mentes státuszban vagy- a fentiekkel már elboldogulsz.

Kérdéses, nem egyértelmű ügyletek esetében azonban okosabb, ha szakember (adótanácsadó) segítségét kéred.

Fontos jogszabályok:

- 1995. évi CXVI. tv. a személyi jövedelemadóról (különösen: 16.§-19.§. és 29.§.),
- 2007. évi. évi CXXVII. tv az általános forgalmi adóról,
- 2003. évi XCII. tv. az adózás rendjéről (ennek 2. sz. melléklete írja elő a befizetési határidőket),
- 1997. évi LXXX. tv. (Tbj-tv.) a járulékokról (fontos: 5.§. g) pont),
- 1998. évi LXVI. tv. az egészségügyi hozzájárulásról.